

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมามีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ของการบริหารจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านเครื่องมือ แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

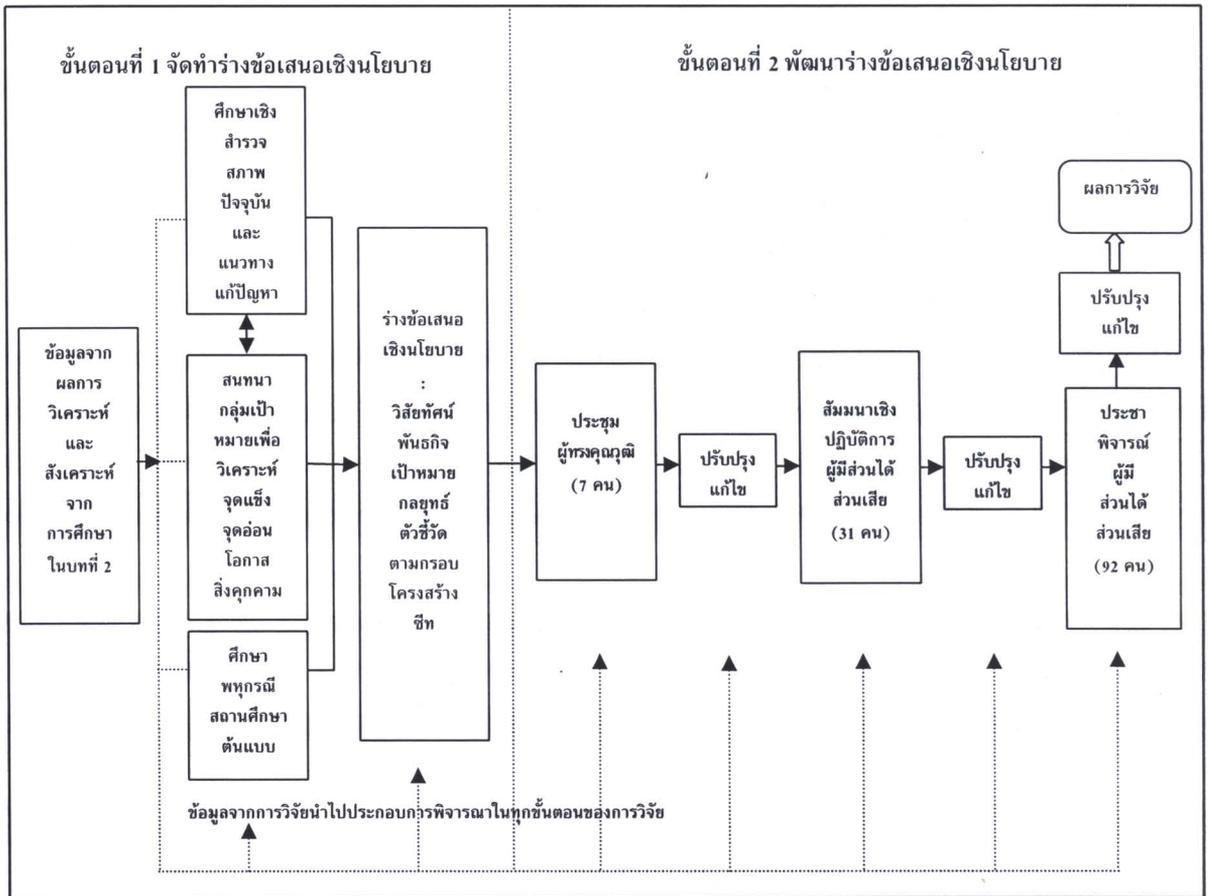
ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังนี้

- 1) การศึกษาเชิงสำรวจ
- 2) การสนทนากลุ่มเป้าหมาย
- 3) การศึกษาพหุกรณี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังนี้

- 1) การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3) การประชาพิจารณ์

ซึ่งขั้นตอนการวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ขั้นตอนของการวิจัย

จากภาพที่ 11 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกคือการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย จะช่วยให้ผู้วิจัยได้สารสนเทศจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาพฤติกรรม ข้อค้นพบจากวิธีการศึกษาทั้งสามวิธีได้นำไปใช้ในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายซึ่งเป็นตัวป้อนเข้า (input) สำหรับการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในขั้นตอนที่สองของการวิจัยซึ่งเป็นการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการประชาพิจารณ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จนสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม มีประโยชน์ เป็นไปได้ และการยอมรับ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับวิธีดำเนินการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) ตามทัศนะของวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) เสนอขั้นตอนไว้ 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและขั้นตอนการตรวจสอบโอกาสความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ดังรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นขั้นตอนแรกของการวิจัยนี้เพื่อให้ได้ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับพื้นที่หรือระดับปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่ม และการศึกษาพหุกรณี เป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1.1 การศึกษาเชิงสำรวจ

การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จากหน่วยงานที่จัดการศึกษาพิเศษร่วมในจังหวัดขอนแก่น มี 3 หน่วยงาน คือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 2) สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น 3) หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนในจังหวัดขอนแก่น รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4,279 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie R.V. and Morgan D.W. (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified sampling) จากประชากรในแต่ละหน่วยงาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกสัดส่วนตามหน่วยงาน

ลำดับที่	ชื่อหน่วยงาน	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		ศึกษานิเทศก์		ผู้ปกครอง		รวม	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5	127	9	381	31	5	1	3,507	289	4,020	330
2	สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น	9	1	45	4	1	1	150	12	205	18
3	หน่วยงานหรือองค์กรเอกชน	4	1	12	1	-	-	38	3	54	5
รวมทั้งสิ้น		140	11	438	36	6	2	3,695	304	4,279	353

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทที่ 2 ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี การจัดการเรียนร่วม ซึ่งหลังจากที่ได้จัดทำเป็นเครื่องมือแล้วได้มีการนำไปพัฒนาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือ ตามลำดับดังนี้

1) โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพผู้ตอบ ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ วุฒิการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และประเภทของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนร่วม ในจังหวัดขอนแก่น ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนร่วม ตามกรอบโครงสร้างซีที (SEAT Framework) ใน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ มีลักษณะเฉพาะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 72 ข้อ โดยจัดเรียงเนื้อหา และข้อคำถามตามลำดับดังนี้

(1) ด้านนักเรียน ข้อ 1-9	จำนวน 9 ข้อ
(2) ด้านสภาพแวดล้อม ข้อ 10-19	จำนวน 10 ข้อ
(3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อ 20-56	จำนวน 37 ข้อ
(4) ด้านเครื่องมือ ข้อ 57-72	จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened-end)

2) การพัฒนาคุณภาพแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปพัฒนาคุณภาพโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงดังนี้

(1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ใช้เทคนิค IOC (item objective congruence index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (สุวิมล ติรภานันท์, 2543) โดยอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ภาคผนวก) เป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของถ้อยคำภาษาที่ใช้และให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม แต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา กำหนดให้คะแนนผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเป็น +1, 0, และ -1 ตามความหมายดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการประเมินสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

-1 เมื่อแน่ใจว่ารายการประเมินไม่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์การวิจัยและองค์ประกอบที่ศึกษา

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความ
สอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกรายการ ยกเว้นข้อ 2 และข้อ 45 มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .86
และผู้วิจัยได้ปรับปรุงถ้อยคำตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสมและสื่อความหมายตรง
กับสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น

(2) การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) เป็นผล
สืบเนื่องจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เมื่อผู้วิจัยได้ปรับปรุงถ้อยคำภาษาของข้อคำถาม
ตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้วได้จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชากรแต่มีใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมา
วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)
ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .978 และจำแนกรายองค์ประกอบ
ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
1. ด้านนักเรียน (Students)	.805
2. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	.850
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)	.962
4. ด้านเครื่องมือ (Tools)	.934
รวมทั้งฉบับ	.978

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหาร
สถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยระบุระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนไว้
ในระยะเวลาไม่เกิน 3 สัปดาห์ โดยขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยใช้วิธี

ติดตามทางโทรศัพท์จนได้แบบสอบถามคืน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วพบว่า มีจำนวน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.07

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในกรณีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

- 4.51 – 5.00 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 แปลความว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย

การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) จัดขึ้น 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 จัดเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552 ครั้งที่ 2 จัดเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) บุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ และ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมครั้งละ 14 คน โดยมีจุดมุ่งหมายของการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นปัจจัยภายใน คือ จุดแข็ง (strength) จุดอ่อน (weakness) และปัจจัยภายนอก คือ โอกาส (opportunity) และสิ่งคุกคาม (threat) ของการจัดการเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่น กรณีของการจัดการเรียนร่วมตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ

1.3 การศึกษาพหุกรณี

การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เป็นการศึกษาสถานศึกษาต้นแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของการบริหารจัดการเรียนร่วม เพื่อเป็นสารสนเทศที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความมีประสิทธิภาพผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีวิธีการวิจัยดังนี้

1.3.1 การกำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดสถานศึกษาเป้าหมาย ซึ่งการเลือกสถานศึกษาต้นแบบ การจัดการเรียนร่วมที่มีคุณภาพ เป็นการเลือกสถานศึกษาต้นแบบที่ใช้กระบวนการสุ่มตัวอย่างบนพื้นฐานของทฤษฎี (operational construct sampling) (นิตยา เงินประเสริฐศรี, 2543) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นสถานศึกษาที่มีเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมมากกว่าหรือตั้งแต่สองประเภทความพิการขึ้นไป มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการเป็นที่ยอมรับ มีความโดดเด่น และมีกระบวนการจัดประสบการณ์ที่เน้นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการเด็กโดยองค์รวมเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎี ทำให้ได้ข้อสรุปเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1-12 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเกต สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้บริหาร ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ประชาชนในละแวกที่สถานศึกษาตั้งอยู่ และศึกษาเอกสารของสถานศึกษาเป้าหมายการศึกษาพหุกรณี 3 แห่ง คือ

- (1) โรงเรียนบ้านท่าสำราญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (2) โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร สังกัดสำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ สังกัดหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน

1.3.2 การสร้างแนวคำถาม

ผู้วิจัยจะสร้างแนวคำถาม (guideline) สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) และสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายเป็นแนวทางในการกำหนดคำถามเพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการเรียนร่วมในองค์ประกอบ คือ การจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ใน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ ภายใต้ข้อแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามว่าตรงประเด็นหรือไม่ สามารถสื่อความหมายให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจตรงกันหรือไม่ ความต่อเนื่องของประเด็นคำถามและคำตอบเป็นอย่างไร จากนั้นนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องและปรับปรุงแนวคำถามให้สมบูรณ์และเหมาะสมก่อนนำไปใช้

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2552 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในระหว่างสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัย ผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสังเกตและจดบันทึก (observation and field-note) และการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจะมีแนวคำถามซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดใช้เป็นแนวทางการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ส่วนการสังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยจะศึกษาโดยการสังเกตสภาพบริบทของสถานศึกษาทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกห้องเรียน ทรัพยากรบุคคลและสิ่งอำนวยความสะดวกของครูและนักเรียน การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ สำหรับการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ แผนปฏิบัติการ การรายงานผลการดำเนินงาน รายงานผลการประเมินมาตรฐานสถานศึกษา แผนการนิเทศติดตามผล เอกสารประเภทแผนพับ แผ่นปลิว เอกสารความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) คือ ด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพการบริหารจัดการศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพหุกรณีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก กล่าวคือการวิเคราะห์เอกสารจะเป็นการอ่านจับใจความและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์จะเป็นการอ่านจากบันทึกภาคสนามและการถอดเทปหลังการสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลบางส่วนเป็นการยกข้อความที่เป็นตอนสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงเพื่อเป็นการสนับสนุนสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ทั้งนี้ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การบริหารจัดการเรียนร่วมในองค์ประกอบการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่ศึกษา

จากผลการศึกษาบริบทด้วยวิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธีดังกล่าวข้างต้น คือ ผลการศึกษาบริบทในจังหวัดขอนแก่นโดยการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ ผู้วิจัยจะได้นำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางและจัดทำเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ตามหลักของ Guskey (2000) ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสอดคล้อง (congruity)

2) ด้านความเหมาะสม (propriety) 3) ด้านประโยชน์ (utility) และ 4) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) และใช้เกณฑ์การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายตามทัศนะของวิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ใช้ประกอบการพิจารณา คือ เกณฑ์ความเป็นไปได้ (feasible) และเกณฑ์การยอมรับ (acceptable) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด อันเกิดจากกระบวนการตรวจสอบที่ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) และหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) จากทัศนะของ Guskey (2000) และ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553ก) ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาที่ดี ที่จะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการใช้เกณฑ์พิจารณาในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ในขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสอดคล้อง (congruity) 2) ด้านความเหมาะสม (propriety) 3) ด้านประโยชน์ (utility) 4) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) และ 5) ด้านการยอมรับ (acceptability) โดยเกณฑ์ด้านความเหมาะสม (propriety) พิจารณาถึงความเหมาะสมกับบริบทของจังหวัดขอนแก่น เป็นกระบวนการได้มาซึ่งข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งทางด้านพันธกิจ การใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา การจัดกลุ่มหรือจัดลำดับด้านความสอดคล้อง (congruity) พิจารณาจากความสอดคล้องตามกฎหมาย นโยบายของชาติ บริบทของสังคมและความสอดคล้องภายในตามองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ด้านความเป็นประโยชน์ (utility) พิจารณาจากผลดีที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา หน่วยงาน ผู้รับบริการและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านความเป็นไปได้ (feasibility) พิจารณาจากการนำนโยบายสู่การปฏิบัติว่ามีทรัพยากรเพียงพอ ตลอดจนภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและการมีระเบียบข้อบังคับและหรือกฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติ และด้านการยอมรับ (acceptability) พิจารณาจากท่าทีการสนับสนุนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการทำมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และยังใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อไปด้วย

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น โดยนำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำไปประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus groups discussion) สัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (operational seminar) และประชาพิจารณ์เพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1 การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) เป็นการตรวจสอบและเสนอแนะร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 1) เพื่อพิจารณาการคาดคะเนโอกาสความเป็นไปได้ของร่างข้อเสนอเชิงนโยบายตามเกณฑ์

ความสอดคล้อง (congruity) ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเป็นไปได้ (feasibility) และการยอมรับ (acceptability) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุม จำนวน 7 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการเป็นคณาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรการสอนและการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการส่งเสริมสนับสนุน จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางปฏิบัติการสอน จำนวน 2 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1412 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชุม เกี่ยวกับความเป็นมา ขั้นตอนและกระบวนการวิจัย และผลการศึกษาจากการศึกษาบริบท ในขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่ได้มาทั้ง 3 แหล่ง คือ ผลการศึกษาเชิงสำรวจ ผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และผลการศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง ตลอดจนแนวทางการดำเนินการพิจารณาและเกณฑ์การประเมินคุณภาพใน 5 ด้าน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วนำเสนอต่อการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (operational seminar) เพื่อตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ร่างที่ 2) ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (focus group discussion) ดำเนินการเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2553 ณ ห้อง 1414 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนารวมทั้งสิ้น 31 คน แยกเป็นกลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 7 คน และครูการศึกษาพิเศษหรือครูผู้สอน จำนวน 7 คน กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารการศึกษาที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา และหรือพ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน ในการพิจารณาตรวจสอบนั้นได้เน้นที่การคำนึงถึงเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีคุณภาพเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด เกิดจากกระบวนการตรวจสอบที่ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participation policy research: PPR) และหลักการบริหารเชิงบูรณาการ (integrated management) ในขั้นตอนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอความเป็นมาและผลการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมาโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องความเป็นมาของการวิจัย ขั้นตอน กระบวนการวิจัย และผลการวิจัยจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง คือ การศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมายและการศึกษาพหุกรณี และผลจากการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

2.3 การประชาพิจารณ์

การประชาพิจารณ์ (public hearing of stakeholders) เป็นการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น (ร่างที่ 3) โดยการประชาพิจารณ์ มีผู้ที่เข้าร่วมประชาพิจารณ์ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหารที่รับผิดชอบ และครูผู้สอน 2) กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล คือ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารที่รับผิดชอบและศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่รับผิดชอบ 3) กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น คือ กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ และผู้ปกครอง และ 4) กลุ่มนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาพิเศษ รวมทั้งสิ้น 92 คน ในประชาพิจารณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบการประชาพิจารณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของโครงการ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย ผลการวิจัยจากการศึกษาบริบทในขั้นตอนที่ 1 และผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการปรับปรุงแก้ไขร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในกิจกรรมที่ 2 ของขั้นตอนที่ 2 ตลอดจนแนวทางการดำเนินการประชาพิจารณ์ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพของร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ทั้ง 5 ด้านเช่นเดียวกัน เสนอต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียข้างต้น เพื่อการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายศักยภาพขององค์การและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยมีกระบวนการตรวจสอบอย่างมีขั้นตอน คือ 1) มืองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ที่มีความสอดคล้องกัน 2) ผ่านการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องอื่น และ 3) ผ่านการยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการประชาพิจารณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน มีผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ รวมทั้งสิ้น 92 คน ดำเนินการเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 8 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ในการประชาพิจารณ์ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยใช้ power point พร้อมทั้งเอกสารประกอบเกี่ยวกับความเป็นมา ขั้นตอนและกระบวนการวิจัย ผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การศึกษาพหุ ผลการประชุม ผู้ทรงคุณวุฒิ และผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนแนวทางการดำเนินการประชาพิจารณ์และเกณฑ์การประเมินคุณภาพร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ที่ใช้ในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายและเสนอต่อผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ทราบ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย วิเคราะห์ วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผลจากการประชาพิจารณ์ถือเป็นผลลัพธ์สุดท้ายของการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5 จำแนกตามองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในด้านการจัดการเรียนร่วมโดยรวม ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ